

Kommunedelplan for energi og klima for Nannestad kommune: Del 2: Handlingsplan 2022 – 2025

Vedtatt av kommunestyret 14. juni 2022

Innledning

Kommunedelplan for Nannestad kommune 2022 – 2030 består av to deler: Klimastrategi for Nannestad kommune (2022 – 2030 og en handlingsplan for perioden 2022 – 2025, som skal rulleres årlig.

Kommunen skal hvert år rapportere på framdrift innen handlingsplanen. Kommunen skal også hvert år vurdere å inkludere nye tiltak eller fjerne tiltak som er gjennomført.

Klimastrategien med handlingsplanen danner en kommunedelplan for klima og energi for Nannestad kommune, i henhold til «Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning»

FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn i alt klimaarbeidet i kommunen.

Klimamål for 2025

Tiltakene i handlingsplanen skal føre til at vi i 2025 har oppnådd at:

- Utslippene fra transport for kommunen som helhet er redusert med 20 % siden 2021 (i henhold til tall fra Miljødirektoratet)
- Arealene i kommunen lagrer like mye eller mer karbon som i 2021 (i henhold til tall fra Miljødirektoratet)
- Utslipp fra transport i kommunens drift er redusert med 35 % siden 2021 (i henhold til klimaverktøyet Klimakost)
- Utslippene fra energiforbruk i kommunen er redusert med 10 % siden 2021 (i henhold til klimaverktøyet Klimakost)
- 2 kommunale bygg er ferdige eller i sen planleggingsfase, der klimagassutslippene er lavere enn referansebygget og der det er lagt vekt på klimavennlige materialer, fortrinnsvis trevirke.
- 2 kommunale anbud innen kommunale bygg og anlegg er gjennomført ved hjelp av dialogkonferanse og det er i anbudene stilt krav til reduserte utslipp fra transport, gjenvinning og avfallshåndtering.
- Klima og miljøkrav inkluderes i alle relevante anskaffelser og det gjøres miljøvurderinger ved alle innkjøp
- Oppslutningen om klima- og miljøtiltak i landbruket er økt siden 2021
- Nannestad kommune har en god dialog med innbyggere og næringsliv om klima gjennom arrangementer, møter, seminarer og tjenester

Satsingsområde 1: redusere klimagassutslippene fra kommunens drift

	TILTAK	RESULTATMÅL	ANSVARLIG	INDIKATOR	KOSTNAD	FRIST
1.	<p>MILJØLEDELSE</p> <p>Innføre et miljøledelsessystem med oppstart i 2021. Administrasjonen anbefaler å følge Miljøfyrtårnmodellen, og at virksomhetene kommunal forvaltning, kommunal drift og sykehjemmet blir de første virksomhetene for sertifisering.</p>	<p>Systematisere kommunens interne klima- og miljøarbeid og redusere utslipp fra transport, energi, avfall og innkjøp</p>	<p>Samfunnsutvikling</p> <p>Organisasjon og utvikling</p> <p>Virksomheter som sertifiseres</p>	<p>Miljøfyrtårnsertifisering</p> <p>Avtale om hovedkontormodel</p>	<p>Ca. 300 000 over fire år over driftsbudsjettet.</p> <p>Av disse ca. 100 000 første år (2022)</p> <p>Arbeidstid/ressursbruk</p>	<p>Start 2022</p> <p>Kommunen sertifisert: 2024</p>
2.	<p>KLIMAVENNLIGE KOMMUNALE BYGG</p> <p>Allerede ved idéskisse/konsept skal intern og ekstern klimakompetanse involveres.</p> <p>For alle nye kommunale bygge- og rehabiliteringsprosjekter gjennomføres det i idéskisse/konsept en utredning av mulige klimatiltak som legges fram for politisk behandling.</p> <p>Følgende vurderes:</p> <ul style="list-style-type: none"> Klimautslippsregnskap etter norsk standard. I den innledende miljøanalysen beregnes alternativer for å redusere klimafotavtrykk i forhold til sammenlignbare referansebygg. I dialog med brukerne av bygget, analyser av arealeffektivitet, mulig gjenbruk av eksisterende bygg, fremtidig behov, flerbruk og fleksible løsninger som gir rom for 	<p>Redusere utslipp fra oppføring av kommunale bygg og bidra til økt innovasjon i regional byggenæring.</p> <p>Utslipp relatert til bygg, anlegg og infrastruktur bidrar ihht klimaverktøyet «klimakost» i enkelte år til mer enn 40 % av utslippene fra kommunens drift.</p>	<p>Kommunal Drift</p> <p>Samfunnsutvikling</p> <p>Økonomi og Styring (innkjøp)</p>	<p>Prosjektdokumenter</p> <p>Ferdige bygg</p>	<p>Merkostnadene for analyser og kompetanse i prosjektet legges inn i kostnadskalkylen for hvert prosjekt.</p> <p>Kostnader for selve klimatiltakene legges inn i beslutningsgrunnlaget for hvert prosjekt (investeringsbudsjettet).</p> <p>Enkelte besparelser vil kunne skje, ved gjenbruk av materialer/bygg eller besparelser i driftsfasen (f.eks. ved energieffektivisering)</p> <p><i>Støtteordninger:</i> Klimasats ga i 2020 støtte til «tiltak for flere klimavennlige bygg i kommunen» med inntil 75% – både forprosjekt (inntil 375 000) og byggefase (inntil 3 millioner)</p>	<p>Fra 2022</p>

	<p>fremtidig ombygging og arealeffektivitet.</p> <ul style="list-style-type: none">• muligheten til og kostnaden ved å benytte klimavennlige/ombrukte/resirkulerte materialer• Bruk av ikke-tropisk, fortrinnsvis norsk, trevirke, skal alltid vurderes• Utnyttelse av flater til grønne tak og solenergi• Gjenbruk av materialer fra andre prosjekter eller innad i samme prosjekt• Byggets energieffektivitet• innendørsmiljø (luftkvalitet, akustikk og lysforhold).• Gode løsninger for overvannshåndtering, blågrønne flater og et utendørsmiljø som ivaretar biologisk mangfold skal alltid inkluderes.• Bygget vurderes plassert slik at flest mulig kan sykle eller gå til bygget.• Sykkelparkering under tak plasseres nær inngangen og det tilrettelegges for elbil.					
--	--	--	--	--	--	--

	<p>Difis veiledere for prosjektering og totalentreprise av bygg og anlegg kan benyttes her</p> <p>Kommunens klimarådgiver og innkjøpsrådgiver inkluderes allerede i planleggingsfasen.</p> <p>Før prosjektering/totalentreprise av nybygg eller rehabilitering dokumenteres klimakompetanse i anbudet og det settes av ressurser til en egen miljøkoordinator.</p> <p>De første prosjektene som gjennomføres på denne måten, er Bokollektivet og fremtidig utvidelse av Maura og Preståsen skole.</p> <p>Infrastrukturprosjekter: innhente informasjon om klima/miljø kriterier tidlig i prosessen for å se om det er noen tiltak som kan være aktuelle i Nannestad kommune.</p>					
3.	<p>KLIMAVENNLIGE BYGG/ANLEGGSPASSER:</p> <p>Før anbud utlyses bør kommunen gjennomføre dialogkonferanser med lokale tilbydere for å vurdere om/hvordan vi kan stille klimakrav som ikke utelukker disse i anbudet.</p>	<p>Resultatmål:</p> <p>Ved å stille krav om miljøvennlig drivstoff eller å redusere kjøretid/kjørelengde i våre anbud kan vi bidra til en reduksjon</p>	<p>Ansvarlig virksomhet:</p> <p>Kommunal drift</p> <p>Samfunnsutvikling</p>	<p>Indikator:</p> <p>Anbud, tilbud og byggeplass</p>	<p>Kostnad:</p> <p>Arbeidstid til dialogkonferanse og utforming av anbud</p> <p>Mulige merkostnader til gjennomføringen, dette legges inn i beslutningsdokumentene til</p>	Fra 2022

	<p>Vurdere krav og kriterier ved oppføring av kommunale bygg og anleggsarbeid, herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krav om miljøledelsessystem • Transportplan for minimal kjøring, forbud mot tomgang. • Plan for avfallshåndtering og for resirkulering/gjenbruk av avfall • Utslippsfri, alternativt fossilfri, teknologi der dette er mulig. • Kostnadsalternativ for avansert biodrivstoff. • Ombruk av masser i prosjektet • Maks avfallsmengde • Samordne dette med andre kommuner for å minimere næringslivets risiko ved å investere i maskinpark og kompetanse. 	<p>i utslipp fra transport.</p> <p>Vi kan også redusere indirekte utslipp fra produksjon og avhending av materialer ved å stille krav om ombruk av masser, god avfallshåndtering og reduserte avfallsmengder.</p>	<p>Økonomi og styring (innkjøp)</p>		<p>hvert enkelt prosjekt og føres på investeringsbudsjettet.</p> <p>Enkelte merbelastninger på driftsbudsjettet ved vedlikeholdsarbeid.</p> <p><i>Støtteordninger:</i> Klimasats ga i 2020 tilskudd til å etterspørre maskiner og løsninger som benytter el, hydrogen eller biogass, i forbindelse med byggeprosjekter.</p>	
4.	<p>KLIMAVENNLIGE KJØRETØY</p> <p>A. Innkjøp av kjøretøy når bilparken fornyes skal ha maksimale utslipp iht. <i>forskrift om energi- og miljøkrav ved anskaffelse av kjøretøy til veitransport.</i></p> <p>B. Ved innkjøp av større maskiner, vurderer bærekraftige løsninger (som hybrid/elektriske kjøretøy) eller å dele maskin med nabokommuner/utbedre</p>	<p>Redusere utslippene fra transport i kommunen</p>	<p>Alle virksomheter som anskaffer kjøretøy eller større maskiner (I 2022 er dette Støttetjenesten, Helse, Kommunal drift og Samfunnsutvikling</p>	<p>Prosentandel ladbare kjøretøy</p> <p>Klimakostberegninger om reduksjon utslipp fra transport</p> <p>Årlig drivstofforbruk(o</p>	<p>Mulige økte <u>kostnader</u> ved anskaffelse av kjøretøy (investeringsbudsjettet).</p> <p><u>Besparelser</u> ved mindre bruk av diesel og delt bruk</p> <p><i>Støtteordninger:</i> Enovas nullutslippsfond gir støtte (50 000) til elektriske varebiler</p>	<p>Fra 2022</p>

	eksisterende kjøretøy istedenfor å kjøpe nytt. C. Andre tiltak for å hindre tomgang og unødvendig kjøring			gså per km om mulig)		
5.	REDUSERT FOSSIL TRANSPORT Utrede behov for og eventuelt anskaffe sykler, el-sykler/el-lastesykler, og busskort til kommunale virksomheter.	Ansatte bruker i mindre grad egen fossilbil i arbeidstiden Elsykler prøves ut av ansatte/bidra til sykkelkultur	Klimarådgiver Relevante virksomheter	Utredning Kommunal «sykkelpool»	Utredning gjennom ordinær saksbehandling Gjennomføring: Ca. 150 - 200 000 uten støtte (over driftsbudsjettet). <i>Støtteordninger:</i> Klimasats (50 % - inntil 15 00 per elsykkel og 25 000 per lastesykkel inkl. utstyr)	2023
6.	Tiltak for at færre ansatte kjører fossile biler til arbeid i forbindelse med reduserte parkeringsplasser ved kommunehuset fra 2023	Redusere utslipp fra transport Skape en kultur for sykkel og gange	Organisasjon og Utvikling Klimarådgiver	Tiltak	Arbeidstid <i>Støtteordninger:</i> Det er mulig at Klimasats kan støtte tiltaket som et forprosjekt evt gjennomføring.	2023
7.	Innføre et felles bilstyringssystem for å effektivisere bilbruken ved å dele tjenestebiler og eventuelt elsykler på tvers av enheter.	Redusere utslipp fra transport	Økonomi og styring (innkjøp)	System	Ressurser til å administrere systemet Total innsparing av kostnader	2024

8.	Utarbeide en retningslinje for reise- og møtevirksomhet i kommunen	Redusere utslipp fra transport	Klimarådgiver	Retningslinje	Arbeidstid	2023
9.	GRØNNE INNKJØP: Inkludere klima og miljø i alle relevante anbud. Vurdere krav til for eksempel miljøledelse, fossilfri levering og til emballasje, og vekke miljø 30%.	Redusere miljøpåvirkning fra kommunens innkjøp Bidra til utvikling av miljøvennlige varer	Økonomi og Styring (innkjøp)	Oversikt over miljøkrav i anbud og innkjøpsavtaler Oversikt over miljøsertifiserte leverandører kommunen har avtaler med	Økte <u>kostnader</u> til anskaffelser, avhenger av omfanget av avtalen og av miljøkravene som stilles. <u>Eventuelle besparelser ved gjennomtenkte anskaffelser og fokus på gjenbruk/ressursutnyttelse</u> <u>Støtteordninger:</u> <u>Klimasatmidler:</u> I 2020 var det mulig å søke midler til merkostnader ved grønne innkjøp: <ul style="list-style-type: none"> • Systematisk arbeid med klimakrav i innkjøp: Inntil 2 millioner kroner, 75 prosent av totalkostnaden. • Merkostnad ved klimavennlig innkjøp: Inntil 12 millioner kroner, 75 prosent av av totale merkostnader. 	Pågående – årlig rapportering
10.	Når ØRIK-strategi er ferdigstilt, oppdatere kommunal anskaffelsesstrategi og	Stille miljøkrav i anbud	Økonomi og styring (innkjøp)	Rutine for innkjøp	Arbeidstid	2022

	kommunal rutine for innkjøp som følges av alle virksomheter til å inkludere miljø og klima. Det bør framgå i rutinen at for innkjøp der man ikke har rammeavtale, bør den som anskaffer vurdere hvorvidt det er mulig å oppfylle behovet med mer miljøvennlige løsninger, reparasjon/gjenbruk, kjøpe nytt, eller å dele med andre enheter eller kommuner.	Redusere unødvendige innkjøp og få en dele- og gjenbrukskultur	Alle virksomheter		<i>Støtteordninger:</i> Se over	
11.	Etterspørre sesongbasert og kortreist mat ved matinnkjøp under 100 000 Ved større matanskaffelser inkludere kriterier som gagnar lokale tilbydere, slik som krav til responstid, leveringstid og tilgjengelighet.	Redusere utslipp fra transport av mat og bidra til å øke lokal landbruksproduksjon /matsikkerhet	Økonomi og styring (innkjøp) Sykehjemmet	Eventuelle anbud/innkjøp	Arbeidstid og eventuelle økte kostnader ved innkjøp <i>Støtteordninger:</i> Se over	2022
12.	Samarbeid mellom klimarådgivere og ØRIK om miljøvennlige anskaffelser og rapportering som synliggjør at miljøkrav er stilt.	Gjøre det lettere å stille gode miljøkrav og rapportere på måloppnåelse her	Klimarådgiver med bistand fra Økonomi og styring (innkjøp)	Møtereferater Rapportering	Arbeidstid	2022-24
13.	STRØMSPARING: <ul style="list-style-type: none"> Videreføre «ENØK-prosjektet» som innfører tiltak anbefalt i kartleggingen «Nannestad kommune– utredning ENØK-tiltak» (Erichsen og Horgen 2018). Annen strømsparing, bl.a ved kommunens pumpestasjoner 	Redusere indirekte utslipp fra strømproduksjon	Kommunal Drift	Energibruk per m2 (KOSTRA) Energibruk pumpestasjoner	Budsjettmidler avsatt. 1 mill/år i 4 år Personellressurser er avsatt. Genererer framtidige besparelser	Pågående

14.	PLAST OG MATSVINN Årlig vurdere tiltak for å redusere forbruket av plast og matavfallet	Redusere indirekte utslipp fra unødvendig produksjon av plast og mat	Sykehjemmet Kommunal Klimarådgiver	Beskrivelse av tiltak Oversikt over mat og plastavfall	Arbeidstid 200 000 til eventuelle tiltak over investerings- og driftsbudsjettet	
15.	Erstatte plast i engangsartikler til catering med biobaserte materialer	Redusere indirekte utslipp fra produksjon av plast	Sykehjemmet	Bestikk som brukes	Ordinære driftskostnader	2022

SATSINGSOMRÅDE 2: vektlegge klima når vi styrer, planlegger og utvikler kommunen, herunder i arealplanleggingen og i dialog med bygge- og anleggsbransjen

	TILTAK	RESULTATMÅL	ANSVARLIG	INDIKATOR	KOSTNAD	FRIST
16.	STYRING: Halvårige møter med relevante virksomhetsledere for å følge opp handlingsplanen for klima	Klimaarbeidet følges opp	Klimarådgiver	Referat	Arbeidstid	Fra 2022
17.	Utvikle kommunens systemer for å måle reduserte klimagassutslipp og effekt av tiltakene og vurdere behovet for et eksternt utarbeidet klimaregnskap/klimabudsjett	Vise framgang innen klimaarbeidet og finne gode tiltak	Klimarådgiver	Klimagassregnskap	Arbeidstid 30 – 450 000 (avhengig av ambisjon)	2022-2023
18.	Årlig vurdere muligheter for å søke klimasatsstøtte og andre tilskudd til tiltakene i klimaplanen	Gjennomføre flere tiltak og redusere kostnader	Alle relevante virksomheter med bistand fra Samfunnsutvikling (klimarådgiver)	Klimasatssøknader og prosjekter	Arbeidstid Mulig å få dekket 25 – 75% av kostnader for klimaprojekter	Årlig

19.	<p>Årlig rullering av handlingsprogrammet for klima og energi</p>	<p>Vise framgang</p> <p>Ansvarliggjøre kommunen og kommunens virksomheter</p> <p>Revurdere eksisterende og nye tiltak</p>	<p>Rådmannen/Organisasjon og utvikling</p> <p>Alle virksomheter</p>	<p>Rapport</p>	<p>Innen ordinær saksbehandling</p>	<p>Fra 2022</p>
20.	<p>KLIMA I AREALPLANLEGGING OG BYGGESAK</p> <p>Inkludere klimahensyn når kommuneplanen rulleres, både når det gjelder bestemmelser og retningslinjer til arealdelen. Vurdere retningslinjer bl.a. om fornybar energi, tilrettelegging for sykkel, bildeling og elbil, vurdere rekkefølgekrav som kan sikre bidrag til utbygging av gang- og sykkelveg. fornybar energi, klimavennlige materialer/bruk av tre og fossilfrie byggeplasser og krav om å synliggjøre positiv og negativ påvirkning på klima fra arealbruk, overvann og bygg. Stille krav om å tilrettelegge for å lade av sykkel, sykkelparkering og bil i alle nye boligfelt, varehandel og arbeidsplasser. Ved regulering av nye bensinstasjoner, legge inn krav om å tilby infrastruktur for</p>	<p>Bruke arealplanleggingen som et verktøy til å redusere utslippene fra transport, øke indirekte utslipp fra energiproduksjon, og unngå karbontap fra endret arealbruk</p>	<p>Samfunnsutvikling (plan)</p>	<p>Kommuneplanen</p>	<p>Eventuelle kostnader til ekstern analyse/konsulenter</p> <p>Ellers innen ordinær saksbehandling</p> <p><i>Støtteordninger:</i> Klimasatmidler (inntil 1,5 mill, minimum 150 000 – maksimalt 50% av kostnaden) – til tiltak innen klimavennlig areal- og transportplanlegging, herunder:</p> <p>-Leie inn klimafaglig plankompetanse, eller dekke lønn til ekstra kommunal eller regional prosjektmedarbeider som jobber spesielt for å redusere klimagassutslipp gjennom arealplaner.</p>	<p>Ved rullering av kommuneplanen</p>

	klimavennlige biler og vurdere behovet for å regulere areal til ladeinfrastruktur				<ul style="list-style-type: none">-Innhente kompetanse til å utarbeide konkrete forslag til gode klimaløsninger i arealplaner.-Innhente kompetanse til å konkretisere særlig klimavennlige mulighetsstudier/planvisjoner eller konkrete løsninger for byområder eller tettsteder.-Utrede konkrete plangrep for å redusere klimagassutslipp fra transport og utbygging i et planområde.-Planlegge og utrede utslippsfri kollektivtransport eller varetransport.-Utrede klimatiltakenes virkninger på andre miljøområder, herunder naturmangfold og økosystemtjenester.-Styrke den klimafaglige konsekvensutredningen og bidra til gode klimaløsninger i private arealplanforslag.	
--	---	--	--	--	---	--

					Ivareta karbonrike arealer gjennom arealplanlegging.	
21.	<p>Inkludere klima som et eget punkt i mal for oppstartsmøter med utbyggere – med klare sjekkpunkter</p> <p>Punkter for klima: Vurdere tre som byggemateriale, legge opp strømføring til elbiler, synliggjøre positiv og negativ påvirkning på klima og overvann fra arealbruk og valg av løsninger i bygningsmassen, vurdering av grønne tak, vurdering av energiforsyning som geovarme, fjernvarme og solceller.</p>	Redusere klimapåvirkningen fra utbygging i kommunen	Samfunnsutvikling (plan, klimarådgiver)	Mal for oppstartsmøter	innen ordinær saksbehandling	2022
22.	I planlagte tettstedsanalyser for Maura, Åsgreina og Eltonåsen inkludere klimagassutslipp som følge av arealendringer og økt transport (herunder mulighetene for kollektivtransport og sykkel/gange), samt mulighetene for å bruke fornybare energikilder til oppvarming og strøm.	Bruke arealplanleggingen som et verktøy til å redusere utslippene fra transport og indirekte utslipp fra energiproduksjon, og unngå karbontap fra endret arealbruk	Samfunnsutvikling (plan)	Tettstedsanalyser	Arbeidstid Eventuelle midler til analyser/konsulenter <i>Støtteordninger:</i> Se over	2023
23.	Kartlegge karbonrike arealer, blågrønne strukturer og myrer med potensiale for restaurering som grunnlag for neste kommuneplanrullering - fortrinnsvis som del av en helhetlig landskapsanalyse, ref. Kommunedelplan for naturmangfold	Bruke arealplanleggingen som et verktøy for tilpasning til klimaendringer og	Samfunnsutvikling (plan, miljø og klima)	Kartlegging	300 - 400 000 <i>Støtteordninger:</i> Klimasatsmidler, inntil 50%, minimum søknadsbeløp 150 000.	Før rullering av kommuneplanen

		reduerte klimagassutslipp				
24.	Ikke planlegge for ny arealbruksendring av myr pga. evnen til å lagre karbon og binde jord og vann/ å hindre flom og erosjon. Være restriktive med arealbruksendringer av skog pga dens evne til å binde karbon og hindre flom/erosjon. Hvis skog foreslås for arealbruksendring i kommuneplan og reguleringsplaner, synliggjøre og tallfeste klimagassutslipp samt virkninger for erosjon/overvann. Regnemal fra Miljødirektoratet: https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/beregne-effekt-av-ulike-klimatiltak/	Redusere karbontapet fra arealbruksendringer, bevare naturlige fordrøyingsområder for vann	Samfunnsutvikling (plan)	Kommuneplan Reguleringsplaner	Innen ordinær saksbehandling Eventuelle midler til konsulenter/analyser <i>Støtteordninger:</i> Se over	Fra 2022
25.	Inkludere klima i et eventuelt designprogram for utbygging i Nannestad sentrum	Redusere klimapåvirkningen fra utbygging i kommunen	Samfunnsutvikling (plan)	Designprogram	Innen ordinær saksbehandling <i>Støtteordninger:</i> Se over	2023

SATSINGSOMRÅDE 3: være robust i møte med klimaendringer

	TILTAK	RESULTATMÅL	ANSVARLIG	INDIKATOR	KOSTNAD	FRIST
26.	Kommunens overordnede ROS-analyse inkluderer risiko knyttet til klimaendringer	Være «føre var» ved hendelser som skyldes tørke og regn	Organisasjon og utvikling	ROS-analyse	Arbeidstid	2022

		(flom, ras, skogbrann)				
27.	Gjennomføre prosjekt «infrastruktur i framtidens klima» (samarbeid på Øvre Romerike)	Identifisere områder for trygg plassering av infrastruktur	Organisasjon og utvikling	Kartlegging	Arbeidstid Midler fra Klimatilpasningsfondet (900 000)	2022
28.	Kartlegge kommunens utfordringer og løsninger knyttet til overvann og flom i forhold til konsekvenser for vei, vann og avløp	Unngå å belaste overvanns/avløpsnett og motvirke flom på veier	Kommunal drift (VA)	Kartlegginger	Arbeidstid Konsulentmidler 300 000 – 1 000 000 (avhengig av ambisjon) Støtteordninger: Klimatilpasningsfondet	2022-24
29.	Øke den interne kompetansen om klimaendringer	Øke kommunens kapasitet til en god forvaltning som ivaretar hensyn til klimaendringer	Kommunal drift Samfunnsutvikling Organisasjon og utvikling	Deltakelse på opplæring	Arbeidstid + kursavgifter	Fra 2022
30.	Overvann skal håndteres og fordøyes lokalt, og plan for overvannshåndtering i utbyggingsområder skal inkludere flomveier og naturbaserte løsninger (slik som eksisterende våtmarker og naturlige bekker eller nye grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng mv.). Øke	Minimere risikoen for erosjon og flom som følge av økt nedbør og unngå belastning på avløpssystemet til kommunen	Samfunnsutvikling (plan)	Reguleringsplaner	Innen ordinær saksbehandling	Fra 2022

	kvaliteten og omfanget av de blå-grønne flatene og integrere det naturlige grønne-blå i tette utbyggingsområder iht. Kommunedelplan for naturmangfold.					
31.	Informasjon om hvordan unngå kjøreskader på skogsbilveier og tilskudd til oppgradering av skogsbilveier i forbindelse med økt nedbør/varme vintre.	Unngå flom og erosjon som følge av økt nedbør	Samfunnsutvikling (skog)	Leirblekkja/nettsi de NMSK-tilskudd	Innen ordinær saksbehandling	Fra 2022
SATSINGSOMRÅDE 4 – gjøre det lettere å kjøre buss, sykle, gå og bruke klimavennlige kjøretøy						
	TILTAK	RESULTATMÅL	ANSVARLIG	INDIKATOR	KOSTNAD	FRIST
32.	Ved rullering av kommuneplan, fortette innen eksisterende tettstedsgrenser ved behov for å regulere for nye utbyggingsfelt	Unngå arealendringer og øke muligheten for å ferdes med kollektivtransport, sykkel, gange	Samfunnsutvikling (plan)	Kommuneplanen	Arbeidstid	2022 - 2025
33.	Oppfølging av kommunens vedtatte trafiksikkerhetsplan (sykkel/gangveinett)	Forbedre gang/sykkelveinettet	Kommunal drift	Gang/sykkelveier	<i>Arbeidstid</i>	Løpende
34.	Etablere møtepunkt mellom kommunen og Ruter/Fylkesmannen for dialog om fossilfri skoleskyss og kollektivtransport, samt utredninger om muligheter/behov her.	Forbedre kollektivtilbudet	Relevante virksomheter med bistand fra klimarådgiver	Referater fra møter og e-poster	Arbeidstid	2022
35.	Andre tiltak for å redusere fossil transport/øke sykkel/gange/kollektivtrafikk slik som å		Klimarådgiver Kultur		Arbeidstid	2022

	synliggjøre lokal natur og kulturopplevelser og informere om muligheten for å reise kollektivt ved eksterne idretts-/kulturarrangementer		Andre relevante virksomheter			
36.	Vurdere kommunal parkeringsnorm	Redusert biltrafikk	Samfunnsutvikling (plan)	Vurdering og eventuelt iverksatte virkemidler	Arbeidstid	2022
37.	Prioritere lokalt kultur/opplevelsestilbud når kommunen planlegger aktiviteter for egne innbyggere, og spesielt for barn og unge.	Redusert behov for biltrafikk	Kultur	Lokale tilbud		Fra 2022
38.	Kartlegge andelen elever som har mulighet til å sykle eller gå til skolen, men ikke gjør det. Hvis hensiktsmessig, gjennomføre «sykle/gå til skolen-kampanjer» overfor elever og lærere.	Redusere fossil transport til skolen Skape gode gange/sykkel vaner	Skole	Kartlegging og kampanje	Arbeidstid	2023
39.	I takt med fornying av bilparken til ladbare kjøretøy og i takt med at antallet elbiler i kommunen, vurdere behovet for ladeinfrastruktur til kommunale biler (hurtiglader på sykehjemmet) og for offentlig bruk (hurtiglader til offentlig bruk o.l)	Økt elbilandel	Kommunal Drift Samfunnsutvikling (klimarådgiver) Helse Støttetjenesten Økonomi og styring (innkjøp)	Vurderinger Ladeinfrastruktur	1 – 3 millioner kroner (investeringsbudsjettet) Støtteordning: Klimasatsstøtte til ladeinfrastruktur for kommunale biler	2023

40.	Etablere «tomgang forbudt» – skilt på alle skoler, barnehager og offentlige parkeringsplasser /kommunal tomgangskampanje for kommunehus, barnehager og skoler	Redusere tomgangskjøring	Kommunal Drift Samfunnsutvikling Skole Barnehage	Skilt	50 000	2022
-----	---	--------------------------	---	-------	--------	------

SATSINGSOMRÅDE 5: bidra til at jordbruksnæringa oppnår nasjonale mål om matsikkerhet på en bærekraftig og klimavennlig måte, og at skogen utvikles som karbonlager og ressurs

	TILTAK	RESULTATMÅL	ANSVARLIG	INDIKATOR	KOSTNAD	FRIST
41.	Informere om ordninger for gjenvinning og utsortering av landbruksplast	Øke gjenvinningen av landbruksplast Redusert forsøpling	Samfunnsutvikling (jordbruk)	Saker i Leirblekka	Arbeidstid	Årlig
42.	Veilede, forvalte tilskudd (SMIL, RMP, drenering) og informere om klimavennlig jordbruk, fornybar energi i landbruket og bruk av tre i landbruksbygg.	Økt oppslutning om klimatiltak i jordbruket	Samfunnsutvikling (jordbruk)	Antall søknader om SMIL Antall søknader om drenering Antall RMP-søknader om fangvekster, slangespreder og grasdekte vannveger/gras i kantsoner	Arbeidstid Midler til seminarer og arrangementer <i>Støtteordninger:</i> Klimasats for større satsinger (over 300 000) Klima og miljømidler fra Landbruksdirektoratet	Løpende

43.	Informere om og prioritere ungsogpleie/suppleringsplanting gjennom tildeling av midler til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	Økt karbonopptak i skog	Samfunnsutvikling (skog)	Leirblekka Tilskudd	Arbeidstid	Løpende
-----	--	-------------------------	--------------------------	------------------------	------------	---------

SATSINGSOMRÅDE 6: legge til rette for at innbyggere og næringslivet tar gode miljøvalg

	TILTAK	RESULTATMÅL	ANSVARLIG	INDIKATOR	KOSTNAD	FRIST
44.	Dialog med lokalt næringsliv om klima, herunder lokalt handelsliv, klimavennlige bygg/anleggsplasser, utbygging og miljøledelse/miljøsertifisering, i forbindelse med næringsfrokost og lokale festivaler som Nannestaddagen (klimarådgiver).	Et mer klimavennlig næringsliv og levende sentrum	Klimarådgiver i samarbeid med andre virksomheter	Referater eller nyhetssaker fra møter	Arbeidstid og evt. servering/materiell	Fra 2022
45.	Følge opp ØRAS strategi	Bidra til å nå klimamålene til ØRAS	Kommunedirektør (ledergruppe)		Arbeidstid	2022-2025
46.	Kommunen organiserer årlig minst ett arrangement eller kampanje for klima: inspirasjonsseminarer, matlagingskurs, matsvinn, bilvalg, strømsparing, byttedager, returordninger, kompostkurs, biehager, o.l	Innbyggere har en mer klimavennlig hverdag	Samfunnsutvikling Kultur/Biblioteket	Nyhetssaker fra arrangement	30 000 / år til arrangementer o.l	Fra 2022
47.	Etablere utlåns/bytte/reparasjonstjenester (elsykler, klær, leker, utstyr, verktøy, osv.), i samarbeid med organisasjoner og evt. næringsliv.	Redusere indirekte utslipp fra forbruk	Kultur Samfunnsutvikling (klimarådgiver)	«Bua» er operasjonell Utstyrsutlånstjeneste i nytt	150 000 – 200 000 til diverse utstyr (elsykler trekker kostnaden opp) <i>Støtteordninger:</i>	2024

		Videreutvikle en gjenbrukskultur i kommunen		kommunehus evt. andre innovative løsninger. Arrangementer og verksted i samarbeid med andre aktører	Klimasats (50% - inntil 15 00 per elsykkel og 25 000 per lastesykkel inkl. utstyr))	
48.	Nannestadfestivalen har klima og miljø som ett av sine faste tema	Sette klima på dagsorden i kommunen	Kultur Med bistand fra klimarådgiver	Nannestadfestivalen	Arbeidstid	Fra 2022
49.	Involvere Ungdomsrådet og Elevenes kommunestyre i årlig oppdatering av handlingsplanen på en hensiktsmessig måte.	Inkludere barn og unge i klimaarbeidet	Ordførerens kontor med bistand fra klimarådgiver	Referater fra møter	Arbeidstid	Fra 2022
50.	Utbedre nettsidene til Nannestad kommune slik at fakta og informasjon om klima, miljø og energi i Nannestad kommune og relevante støtteordninger blir enkelt tilgjengelig. Dette skal være tilrettelagt for lærere og elever, og slik styrke undervisningen iht. læreplanens kompetansemål i fag og kravet om å inkludere bærekraftig utvikling som tverrfaglig tema.	Barn og unge engasjeres i/får relevant kunnskap om lokale klima- og miljøforhold gjennom undervisningen Innbyggere i kommunen får god informasjon om klima og relevante støtteordninger	Samfunnsutvikling (klimarådgiver) Skole	Kommunens nettsider. Oversikt over aktuelle ressursområder og ressurspersoner i kommunen. Tilbakemeldinger fra/spørreunders	Arbeidstid	2022 og løpende

				økelse blant lærere		
--	--	--	--	---------------------	--	--

rgrg